

Author: Wettstein, Domonkos
Affiliation: BME, Budapest University of
Technology and Economics
Title: EDUCATION, SPORT AND CULTURE
IN ONE SPACE
Citation: Metszet, Vol 15, No 6 (2024), pp 28-33
<https://doi.org/10.33268/Met.2024.6.3>

Received: 04 November 2024

Accepted: 05 November 2024

Published: 26 November 2024

KOZMA FERENC AGRICULTURAL
TECHNICAL COLLEGE SPORTS HALL,
MEZŐHEGYES, HUNGARY; ARCHITECTS:
DAW ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ

Faced with the challenge of placing a modern sports facility within the fabric of a traditional rural town opens the question of the need for a large, single use volume, or a more complex use of space. To reduce volume this building has been sunk into the landscape with a roof line sculpted to match its neighbours, contemporary use of traditional materials, for example, timber in the form of CLT panels brings a softness to the form that offset its raw concrete elements. The multipurpose hall does not serve a singular sporting activity, therefore increasing the chances of community interaction as a social venue.

EDUKÁCIÓ, SPORT ÉS KULTÚRA EGY TÉR BEN

A KOZMA FERENC MEZŐGAZDASÁGI TECHNIKUM SPORTCSARNOKA |

MEZŐHEGYES

—A vidék regionális építészetében rendre kihívást jelent egy-egy nagyobb léptékű, korszerű középület integrálása a hagyományos épülettipológiába. A települések közösségi életében ugyanis nem alakult ki megfelelő tipológia a sport- és kulturális tevékenységek nagy fesztávú tereire. A szocializmusban felépült vidéki iskolák tornacsarnokai csak a legszükségesebb sporttevékenységek kiszolgálására szorítkoztak, a kulturális események befogadására nem voltak alkalmasak. Ha épült is művelődési ház, azok ma már nem igazán tudnak alkalmazkodni a megváltozott térigényekhez. Pedig egy-egy település életében épp ezek a nagyobb fesztávolságú terek jelenthetik a közösségi események színhelyét.

—Mezőhegyesen a Kozma Ferenc Mezőgazdasági Technikum új sportcsarnoka az iskola és a városi közterület határán épült fel. Az épület telepítését a történeti mezőgazdasági épületek rendje jelölte ki, ugyanakkor

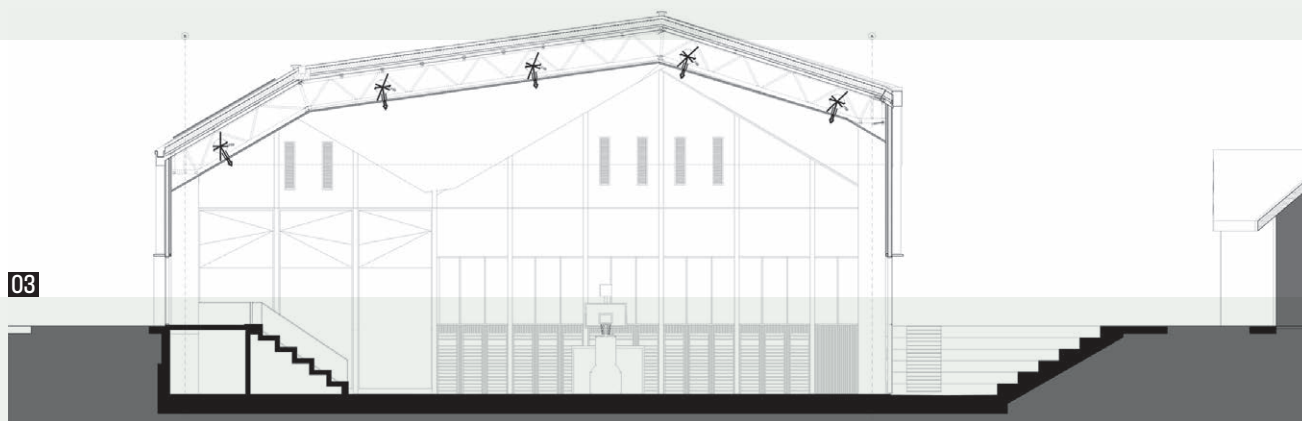
a határhelyzet a többcélú közösségi hasznosítást is lehetővé teszi. A sportcsarnok nemcsak az iskola sportéletét szolgálhatja ki, de a város kulturális életébe is bekapcsolódhat. [1] Többszörös megközelítése és városképi megjelenése egyaránt kifejezi a ház komplex szerepvállalását a közösségi térben. Épp ezért az épületet több léptékben, az urbanisztikai, a formai és a technológiai jelentésrétegein keresztül értelmezzük.

—Az európai régiók településfejlesztési gyakorlatában nem ismeretlen a többcélú tornaterem fogalma. Svájcban a kilencvenes években a vidéki térségek erősítésére iskolaépítési program indult, amely nemcsak az oktatási terekre, de a települések kulturális térigényére is figyelemmel volt. Az építésznek olyan „többcélú termeket” (németül Mehrzweckhalle) kellett kialakítaniuk, amelyek egyszerre voltak alkalmasak a sport és közösségi események kiszolgálására. A feladat nem csupán

05

02

03

- 01 A főbejárat a városi köztér felé nyit
- 02 Az épület és a környezet összehangolt kialakítása kültéri események megrendezésére is alkalmas
- 03 Metszet a küzdőtér és a külső süllyesztéken keresztül

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
DAW Építész Stúdió

FOTÓ | PHOTO
Botár Gergely

SZERZŐ | AUTHOR
Wettstein Domonkos

funkcionális kérdésként jelentkezett: az épületek külső megjelenését és belső terét a különböző használatokhoz egyaránt igazodó karakterrel kellett kialakítaniuk. Az iskolaépítési programhoz egy nyílt építészeti tervpályázat-sorozat is kapcsolódott, amely a fiatal építészek színre lépéséhez és a kortárs svájci építészeti „aranygenerációjának” megjelenéséhez is hozzájárult. Elég csak a Valentin Bearth és Andrea Deplazes építészpáros sportsarnokaira gondolnunk: a graubündeni Tschlin és Vella településeken felépült tornatermek kialakítása a helyi kulturális

élet számára is méltó keretet adnak. [2] De ide sorolhatjuk az innovatív faépítészetről ismert Gion. A. Caminada sportsarnokát Vrinben, ahol a nagy fesztávú teret a fa korszerű, mérnöki alkalmazásával hidalta át. [3] Ezek a kortárs, regionális karakterű épületek az integrált településfejlesztés építészeti modelljét is megalapozták és Európa-szerte ismertté tették.

—Hazánkban még kevésbé ismert a komplex épülettípus, a mezőkövesdi példa ugyanakkor alkalmas lehet meghonosítására. Ennek záloga a megfelelő városépítészeti

04

elhelyezés: az iskolák hátsó udvarán ugyanis nem tudja az összetett közösségi szerepkörét betölteni. Épp ezért meghatározó a mezőkövesdi épület városépítészeti kontextusa. Az épület a mezőgazdasági épületek sorába igazodva a városi köztér felé új térfalat alkot, miközben közvetlenül kapcsolódik az iskola épületegységeihez is. A tervezők célja Mezőhegyes történelmi állójának a rehabilitációja volt, amit az épület nemcsak a térfalképzésével, de a közösségi élet revitalizációjával is elősegít. [4] Az épület körül kialakuló tér összekapcsolja az iskola és a város közösségi életét, miközben lehetőséget ad a változatos térgéniű kül- és beltéri programok megrendezésére is. Az épület két eltérő fesztávolságú épülethajóból áll, ez a karakteres szerkesztés a kettős oromzaton is megjelenik. Az oromzatok arányrendszere a népi építészeti arányokat követi, de felnagyítva a hagyományos építészeti formákat. Ez a nagyítás egyfajta absztrakciót is jelent, amely az új funkció és lépték integrálására is lehetőséget ad. A regionális építészetben elsősorban a nagyobb fesztávolságú mezőgazdasági épületek jelentettek formai előképet, és a sportszarnok közvetlen környezetében álló épületek is ezt a formai kontextust jelölik ki. [5] Az épület fesztávolsága ugyanakkor így is szétfeszítette volna a környezetét. Épp ezért a tervezők számára fontos szempont volt, hogy az épület ne legyen magasabb a ménesbirtok legmagasabb tetőgerincénél, a kétszintes Hangai fogadó történelmi épületénél. Ez az önkorlátozó és szimbolikus

04

05
06

gesztus a történelmi településképp értékelését is kifejezi, de jótékonyan hatott a formaképzésre és a külső-belső térszerkezetekre is. A megfelelő magasságot ugyanis úgy érték el, hogy a küzdőtér padlószintjét lejjebb süllyesztették, így a lelátókra a földszinti terekről lehet megérkezni, ami a városi köztérrendszerrel is folytonos térkapcsolatot eredményez. A küzdőtér ugyanakkor nem süllyed teljesen a térszint alá: egy külső terepsüllyesztéken keresztül ki lehet jutni a külső térbe, ahol esküvői rendezvényeket lehet tartani, a rézsús lelátó pedig az iskolai és városi rendezvények számára is megfelelő kültéri lelátót biztosít. A szintkülönbség a belső tér megvilágítását is kontrollálja. A küzdőtér szintje nem kap közvetlen természetes napfényt, csak a földszinti üvegfelületeken keresztül kap megvilágítást, ami megfelelő környezetet biztosít a versenysport számára is.

03

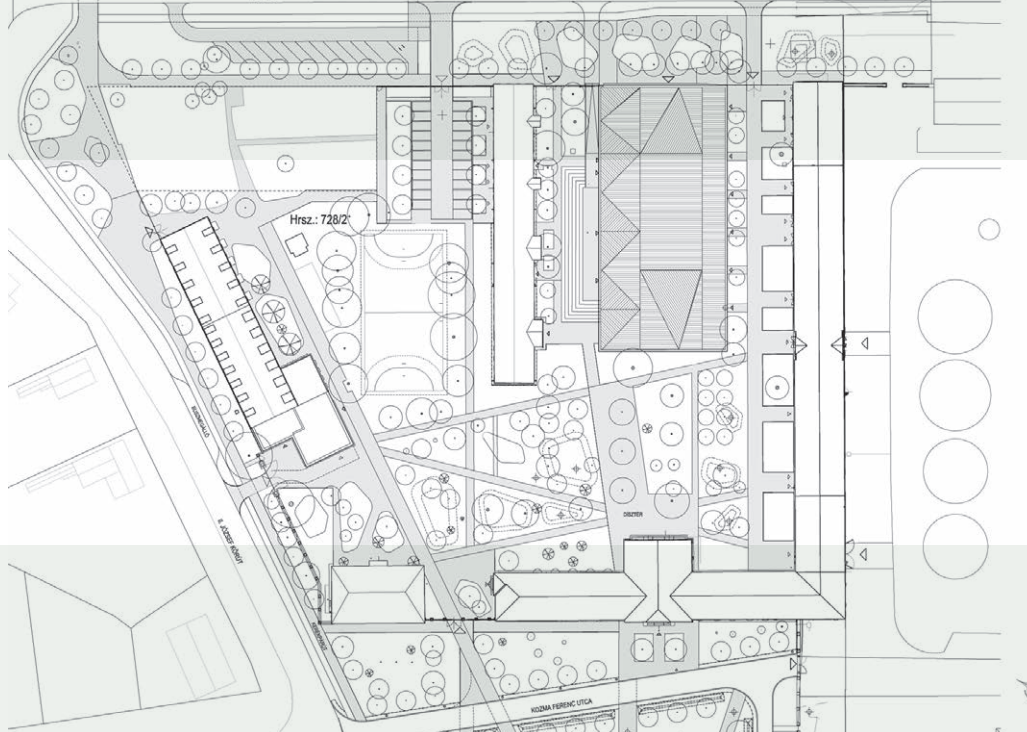
06

—A lesüllyesztett küzdőtér és az elemelt lebegő tetőszerkezet gazdag külső-belső térkapcsolatrendszert eredményez. A küzdőtéren állva összekapcsolódik a külső és a belső tér, feloldódnak a térhatárok. Eközben a lelátóról a pályán zajló mérkőzés és az udvarban zajló élet is követhető. A külső és belső tér összekapcsolása komplex használatot tesz lehetővé, remélhetőleg a benne rejlő lehetőségek az épület többcélú használatával kibonthatóak lesznek a jövőben. És épp ez a térbeli összetettség az, amivel az épület képes meghaladni az elmúlt korszakok sport-, illetve kulturális épületeinek merev

07

- 04 A mezőgazdaság történeti épületei közé helyezték az új sportcsarnokot
- 05 Az új épület a technikum és a közterület felől is közvetlenül megközelíthető
- 06 A süllyeszték a kültéri események lelátójaként is szolgál

05

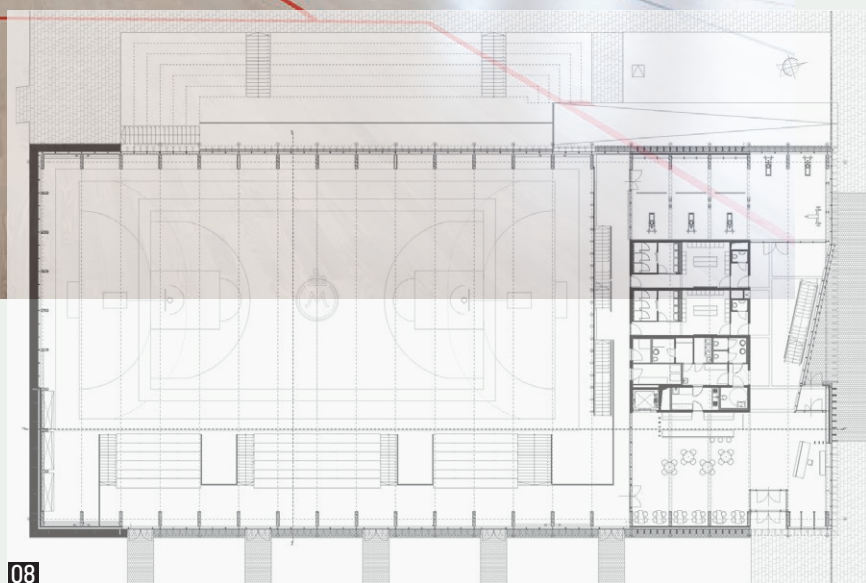
06

tipológiáját. A térszerkezet flexibilitása egyfajta tartalékot képez, amely az anyagválasztás mellett legalább annyira meghatározó az épület hosszú távú fenntartásában és üzemeltetésében.

—A belső funkcionális útvonal vezetése logikus és letisztult. A sportolói és a látogatói útvonal elkülönül, a bejárat zónából a sportolók az öltözőkön át jutnak le a küzdőtérre, míg a nézők az előtérből közvetlenül a lelátóra jutnak, ahonnan lehetőség van számukra a külső parkba is

08

átlépni. A bejárat zónát és a küzdőtérrel egy látszóbeton szerkezetű belső épületmag választja el, amely az öltözőket tartalmazza. Ez a háromszintes fejpület önálló elemként jelenik meg, a pálya felé tisztán kirajzolódna a folyosók és az őket összekötő, pályára vezető egykarú lépcsősor. A transzparens szerkesztés a belső tér plasticitását és a tájékozódást egyaránt segíti. A szemközti homlokfal a főhajót egy nagyobb, összefogott üvegfelület zárja le, mellette a mellékhajóban egy falmászó

sarkot alakítottak ki. A küzdőtér mozgatható függönyökkel szekcionálható, így párhuzamosan több foglalkozás is megrendezhető. Az elemelt tetőszerkezet a belső teret is összefogja. Tördelt szerkesztése, a tetősíkok dinamikája kívülről a környező épületek tetőjátékára reflektál, belülről változatos, strukturált lefedést biztosít a nagy fesztávolságú térnek. Az építészeti karakter a sportcsarnok elsődleges funkcióján túlmutatva lehetővé teszi, hogy a különböző iskolai és városi eseményeket megfelelő építészeti környezetben rendezhessék meg.

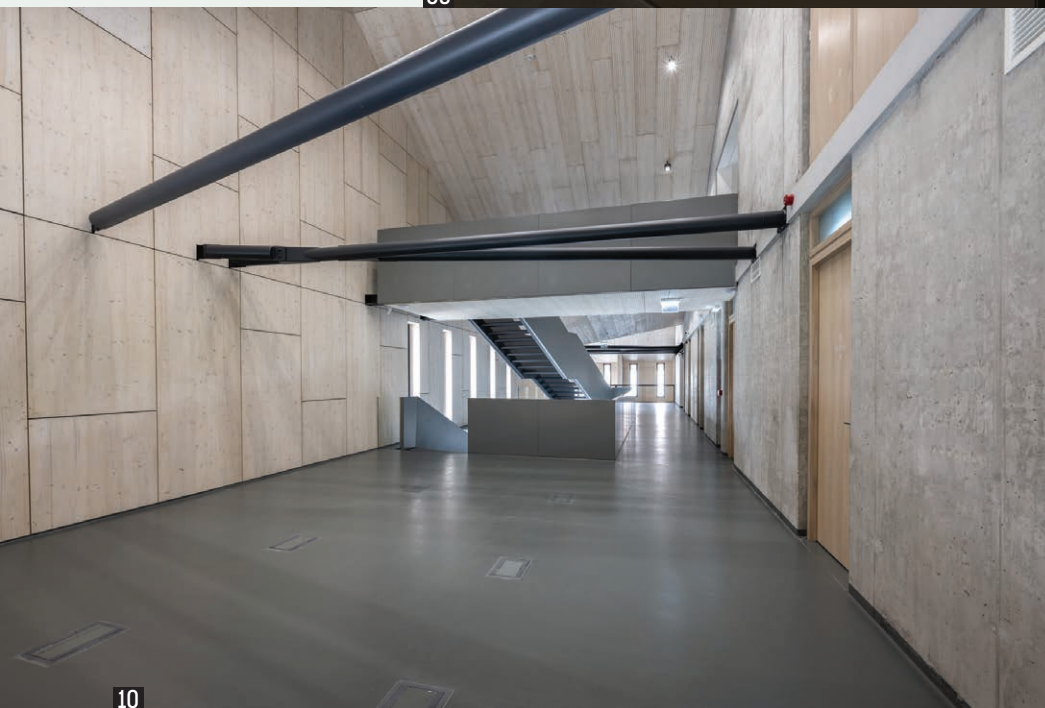
—A formaképzés és az anyaghasználat szorosan összekapcsolódik: a kortárs építészeti karaktert a technológiai kontextus is meghatározza. A hagyományos, természetes anyagokat a korszerű technológiai lehetőségeket is felhasználva alkalmazzák, ezzel egyszerre összekapcsolva és távolságot tartva a környezet hagyományos mintázataitól. Az épület külső tartószerkezete rétegelt-ragasztott fa és CLT-panel elemekből készült. A fa tartószerkezet ritmusa a ménesbirtok egykori tölgy palánkkerítésének játékát idézi vissza. A korcolt fémlemez tetőfedés elválik a környező épületek cserépfedésétől és az absztrakt tetőtől önálló karakterét erősíti. A belső térben a tetőhéjra hornyolt falemez akusztikai álmennyezeti rendszer került. Ettől elkülönítve az önálló látszóbeton fejépületben

terpesztett lemez álmennyezetet építettek be, amely a gondosan megtervezett és a korszerű környezettudatos gépészeti megoldásokat is integráló gépészeti rendszert is láthatóvá teszi. Az építészet jelenléte a bútorkészítés egyedi, gondos megtervezésében is felismerhető. A belső térben a fa-, fém-, üveg- és betonfelületek egyszerű elemekkel, de mégis összetett, bensőséges atmoszférát alakítanak ki. Ezzel a belső tér a különböző tematikájú események megrendezéséhez is képes alkalmazkodni és érzéki környezetet biztosítani.

—Az iskolai sportélet mellett a helyi közösség testi, lelki, szellemi eseményei számára is otthont adó épület egy itthon még kevésbé ismert új középülettípust honosít meg. A „többcélú terem” többretegű jelentésében a városi, közösségi térkapcsolatok kialakítása, a regionális építészeti hagyományok kortárs értelmezése és a korszerű technológiák alkalmazása a funkcionál túlmutató, edukatív, szemléletformáló térré áll össze. Edukáció, sport és kultúra összekapcsolása, reméljük, más vidéki települések fejlesztéséhez is modellt ad, ami segítheti a vidéki térségek közösségi életének kibontakozását.

09

10

- 07 A küzdőtér látványa
- 08 Az alaprajzi szerkesztésben a látogatói és a sportolói útvonal elkülönül
- 09 Az átlátható belső téri kapcsolatok segítik a tájékozódást
- 10 Az öltözőblokkot önálló elemként egy látszóbeton magban helyezték el

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Tarkó, Gábor: „Az ország egyik legszebb és legmodernebb oktatási intézménye épül Mezőhegyesen”, Mezőhegyes Ménestörténet [honlap], 2021-03-31, hozzáférhető: <<https://mezohegyesbirtok.hu/az-orszag-egyik-legszebb-es-legmodernebb-oktatasi-intezmenye-epul-mezohegyesen/>> [utolsó belépés: 2024-10-31].
- [2] Davidovici, Irina: *Forms of Practice: German-Swiss Architecture 1980-2000*, GTA Verlag, Zürich 2018.
- [3] Wettstein, Domonkos: „Eltérő pozícióból: Urbanizáció és autonómia ellentmondásai Svájcban – Az ETH Studio Basel és Gion A Caminada vitája alapján”, *Utóirat, A Régi-Új Magyar Építőművészet Melléklete*, Vol 12, No 3 (2012), pp 22-27.
- [4] Mezőhegyes város integrált településfejlesztési stratégiája. I kötet: megalapozó vizsgálat módosítása, hozzáférhető: <https://mezohegyes.hu/pdf/ITS_MAV.pdf> [utolsó belépés: 2024-10-31].
- [5] Mór, Levente: „Hagyománytisztelő sziluett, kortárs karakter – bemutatjuk a mezőhegyesi ménestörténet sportcsarnokát”, *Magyar Építők* [online] 2024-09-04, hozzáférhető: <<https://magyarepitok.hu/aktualis/2024/09/hagyomanytisztelo-sziluett-kortars-karakter-elkeszult-a-mezohegyesi-menestortenet-sportcsarnoka>> [utolsó belépés: 2024-10-31].

GENERÁL ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ: DAW Építész Stúdió Kft. | FELELŐS TERVEZŐK: Katona András, Vámos Zoltán, Sófalvi Örs Ákos | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSOK: Kacsoh Gábor, Rompos László, Visy Bálint, Zakariás Tamás, Zakariás András | TÁRSZERVEZŐ, BELSŐÉPÍTÉSZ: Zakariás András, Zakariás Tamás, Sánta Richárd, Takács Mária Flóra, Duzsik Dorottya, Maróty Mónika, Jung Márta, Kisspál Emőke (Mobilia Architects Kft.) | STATIKA: Mihucz Levente, Kepe Gábor (MIV Stúdió Kft.) | GÉPÉSZET: Fok Zoltán | ELEKTROMOS: Turi Ádám | TÁJÉPÍTÉSZ: Majoros Csaba (4D Stúdió)